240236 ـ با گروهی از دانشجویان ساکن است که مرتکب برخی منکرات می‌شوند

سوال

در حال حاضر برای تحصیل در ترکیه زندگی می‌کنم و با چهار تن از دوستانم در یک خانه ساکن هستم و از شما دربارۀ روش رفتار با آنان پرسش دارم؛ آنها فیلم‌های نامناسب می‌بینند و موسیقی گوش می‌دهند و بیشتر وقت‌ها هنگام نماز به آن بی‌توجهی می‌کنند، حتی وقتی در برابر آنها نماز می‌خوانم یا به آنها می‌گویم که دارم به مسجد می‌روم تا بی‌اطلاعی از وقت نماز را بهانه نکنند. بعضی وقت‌ها تشویقشان می‌کنم که سخنرانی‌ها و کلیپ‌های اسلامی ببینند اما آنها فیلم‌های کارتون می‌بینند تا آنکه کاری به کارشان نداشته باشم یا تلویزیون دیدن آنها را انکار نکنم. چطور می‌توانم به آنها کمک کنم چون نسبت به آنها احساس گناه دارم و می‌خواهم به آنها کمک کنم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

داشتن دوستان خوب یک مطلوب شرعی است و شایستۀ مسلمان است که به آن توجه کند زیرا از جمله اسباب نجات از فتنه‌هاست.

از ابوسعید خُدری از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمود: «هم‌نشینی نکن مگر با مؤمن، و غذایت را نخورد مگر متقی» به روایت ترمذی (۲۳۹۵) و ابوداوود (۴۸۳۲) و آلبانی آن را حسن دانسته است.

خطابی ـ رحمه الله ـ می‌گوید: این [که غذایت را نخورد مگر متقی] برای غذای دعوت است (یعنی کسی را که متقی است به خانه‌ات دعوت کن و با او هم‌نشین شو) نه غذایی که به نیازمند داده می‌شود، زیرا الله متعال می‌فرماید:

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا [سورۀ انسان: ۸]

(و برای محبت او (یعنی الله) بینوا و یتیم و اسیر را غذا می‌دهند)،

حال آنکه مشخص است که اسیران آنها کافر بودند و نه مؤمن بودند و متقی، اما از دوستی با کسی که اهل تقوا نیست برحذر داشته و از هم‌نشینی و هم‌سفرگی با آنان برحذر داشته زیرا همنشینی و هم‌سفرگی با آنان باعث ایجاد الفت و مودت

در دل می‌شود. می‌فرماید: با کسی که اهل تقوا و ورع نیست الفت نورز و او را همنشین خود مگردان که با او بنشینی و همدم شوی» (معالم السنن: ۴/ ۱۱۵).

و از ابوموسی اشعری ـ رضی الله عنه ـ روایت است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «مثال همنشین خوب و بد همانند حامل مشک و دمنده در کورهٔ آهنگری است. حامل مشک یا از آن به تو می‌بخشد یا از او می‌خری و یا بوی خوش او را می‌یابی، و دمندهٔ کوره یا لباست را می‌سوزاند و یا از او بوی بد را احساس می‌کنی» به روایت بخاری (۵۵۳۴) و مسلم (۲۶۲۸).

نووی ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

این حدیث شامل فضیلت همنشینی با صالحان و اهل خیر و مروت و مکارم اخلاق و ورع و علم و ادب و نهی از همنشینی با اهل شر و بدعت و کسانی است که غیبت مردم می‌کنند یا بسیار اهل فجور و بطالت و دیگر رفتارهای مذموم هستند» (شرح صحیح مسلم: ۱۶: ۱۷۸).

از این رو، شما برادر گرامی باید در حد توان خود برای یافتن دوستان خوبی که بتوانید با آنها هم خانه شوید تلاش کنید.

ثانیا:

اگر جایی برای اسکان نیافتید جز همین خانه‌ای که اکنون در آن به سر می‌برید هم خانه بودن با آنها در صورتی که تقوای الله را رعایت کنید و در منکراتشان با آنها همراه نشوید و در صورت دیدن منکری از آن نهی کنید اشکالی ندارد.

الله تعالی می‌فرماید:

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۶۸) وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَلَكِن ذِكْرَى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ [سورهٔ انعام: ۶۸ ـ ۶۹]

(و چون ببینی کسانی [به قصد تمسخر و تخطئه] در آیات ما فرو می‌روند از ایشان روی برتاب تا در سخنی غیر از آن درآیند و اگر شیطان [در این باره] تو را به فراموشی انداخت پس از یادآوری با قوم ستمکار منشین (۶۸) و چیزی از حساب آنان [ستمکاران] بر عهدهٔ کسانی که تقوا دارند نیست اما تذکر دادن [لازم] است باشد که [از تمسخر] پرهیز کنند).

شیخ سعدی ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«این نهی و تحریم برای کسی است که با آنان می‌نشیند و تقوای الله را رعایت نمی‌کند بلکه در سخن و گفتار حرام با آنان شریک می‌شود یا سکوت می‌کند و انکار نمی‌کند، اما اگر تقوای الله را به کار ببرد یعنی آنان را به خیر امر کند و از شر و

سخنی که می‌گویند باز بدارد و در نتیجهٔ آن شر از بین می‌رود یا کم می‌شود، این اشکال و گناهی ندارد، برای همین می‌فرماید:

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَلَكِن ذِكْرَى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ [سورهٔ انعام: ۶۸]

(و چیزی از حساب آنان (ستمکاران) بر عهدهٔ کسانی که تقوا دارند نیست اما تذکر دادن [لازم] است باشد که [از تمسخر] پرهیز کنند)» (تفسیر سعدی: ۲۶۰).

اما اگر به نصیحت شما گوش ندادن چه باید کرد؟

در این حالت شما باید هرگاه که فرصت را مناسب می‌بینید باز به آنان پند دهید و نباید زیاد این کار را تکرار کنید تا از شما خسته نشوند و از سخنتان متنفر نشوند و برای هدایتشان بسیار دعا کنید.

اگر چنین کنید وظیفهٔ خود را انجام داده‌اید و دیگر گناهی بر شما نیست.

الله تعالی می‌فرماید:

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱۶۴) فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ [سورهٔ اعراف: ۱۶۴ ـ ۱۶۵]

(و آنگاه که گروهی از ایشان گفتند برای چه قومی را که الله هلاک کنندهٔ ایشان است یا آنان را به عذابی سخت عذاب خواهد کرد پند می‌دهید؟ گفتند: تا معذرتی پیش پروردگارتان باشد و شاید که آنان پرهیزگاری کنند (۱۶۴) پس هنگامی که آنچه را بدان تذکر داده شده بودند از یاد بردند کسانی را که از [کار] بد باز می‌داشتند نجات دادیم و کسانی را که ستم کردند به سزای آنکه نافرمانی می‌کردند به عذابی شدید گرفتار کردیم).

و اگر به همان وضعیت ادامه دادند با آنها زیاد همنشین نشو مگر به اندازهٔ نیاز، و روز خود را در آنچه به سودت است بگذران مانند مطالعهٔ دروس در دانشگاه و کتابخانهٔ آن زیرا اساسا این همان هدفی است که برایش مسافرت کرده‌ای و صرفا برای استراحت به آن خانه برو.

والله اعلم